

**Adrian Alui Gheorghe
Vlad Alui Gheorghe**

MUȘCĂTURA DE MĂR

Un dialog monografic

(1 ianuarie 2022 – 31 decembrie 2022)

Cluj-Napoca
2023

LIBRIS

We know
books

I
A
N
U
A
R
I
E

O fântână a murit de sete

● *Fratele meu tocmai a dispărut în fântână. Sunt singur într-o livadă plină cu meri înfloriți.* ● *Copiilor din vremea mea nu li se dădea, la naștere, dreptul la copilărie.* ● *Oamenii depuneau într-un coș mare, care se găsea într-o mașină neagră, a inspectorilor, toate zâmbetele. Da, erau rechiziționate și zâmbetele.* ● *Tată, te-am iertat că ai pierdut cel de-al Doilea Război Mondial!* ● *Vecinii își spuneau unul altuia, peste gard: „Naște Maria!” De mii de ani, Maria naște, în aceleași chinuri, cu aceleași speranțe, iar fiecare naștere este o întemeiere.* ● *Numele este o cheie cu care deschizi și porțile raiului, la o adică. Și sufletul de după moarte pare să se identifice cu numele de pe pământ.* ● *Realitatea imediată există în raport cu capacitatea noastră de a ne-o imagina, de a o recepta. Dormi și visezi că dormi, iar în cel de-al doilea nivel al somnului, visezi că visezi.* ● *Și în copilărie, ca și mai târziu, am trăit cu capul în nori și cu picioarele înfipte adânc în pământul cel mai concret.* ● *Mama, ca și patria, ca și limba maternă, ca și amprentele digitale, ca și grupa sangvină sunt date de o instanță superioară, nu le poți nici nega, nici disimula, nici nu le poți schimba decisiv pe lumea asta.* ● *Îi este greu unui copil de astăzi să înțeleagă că există viață și în afara internetului, a tabletei. Dar există, a existat.*

— Este 1 ianuarie, anul 2022, ceva se înnoiește în noi și în lume. Ce se înnoiește, de fapt? Ne despărțim de trecut, sau ne îngropăm în el?

— Într-o povestire mai veche, *Moartea de catifea*, apărută în volumul *Goliath*, un personaj de-al meu are revelația „înnoirii anului”. Și spune la un moment dat: „Ajunsesem atât de departe cu abulia mea încât, în momentul în care cineva mă anunță că este Anul Nou, l-am întrebat serios ce se înnoiește. *Nimic, nimic*, mi-a răspuns speriat. E o convenție la care oamenii încă mai țin, se mai mint”. Este oare o convenție această înnoire? Nu știu, dar, de fiecare dată, la început de an, am senzația că un Sisif, dintre cei care ne locuiesc, ia un bolovan în spate și începe un urcuș. La început, acel Sisif este sprinten, nu și-a consumat combustia, puterea. Pe parcurs însă, lucrurile se mai schimbă, pe lângă bolovanul inițial mai adăugăm și alte poveri, iar la capătul călătoriei dintr-un an părem mai oboșiți, mai uzați, mai împovărați. Anul, într-o anume interpretare taxonomică, este o unitate de măsură, una extrem de discutabilă, dar nu avem alta cu care să ne comparăm viețile între noi. Această taxonomie nu ne unește, ci ne desparte pe vârste și pe atitudini contextualizate lor, ne simțim confortabil atunci când avem douăzeci, treizeci de ani, când trăim cu inconștiența unei veșnicii la purtător, ne panicăm după cincizeci, șaiszeci de ani, când veșnicia pare să capete o dimensiune controlabilă, consumabilă. Dacă am răscoli puțin, totuși, această minune greu de înțeles, minunea de a trăi, am ajunge la o concluzie care ar spori bucuria de a trăi. Concluzia ar fi că Dumnezeu i-a dat omului un mare dar: să vadă și să trăiască eternitatea într-o clipă! Și dacă ducem mai departe această sofistică, trebuie să recunoaștem că am

primit multe, foarte multe clipe; și am primit, implicit, multe, foarte multe eternități. Totul este să știm să le vedem, înțelege, trăi. Mușcătura de măr, inițială, cea care a fost trecută atât în contul lui Adam, cât și al Evei, o spun acum, după „o viață”, nu reprezintă un păcat de nevindecat, de neiertat, ci este prețul poftei de a trăi. Ce am fi fost/ce ar mai fi fost/nimic nu ar fi fost în afara ispitei, nu-i așa? Un măr plus un măr este egal cu un adevăr! Dulceața mărului, culoarea mărului, puritatea miezului de măr rupt cu dinții, cu buzele, sunt de o senzualitate pe care omul o caută în toate actele viețuirii sale, într-o lume de o infinită frumusețe. Din fericire, frumusețea lumii este la vedere, la suprafață, la îndemână; din nefericire, noi o căutăm, prea adesea, aiurea, în cotloane, în smârcuri.

Multă vreme, în fiecare zi de 1 ianuarie, mi-am făcut scenarii posibile pentru un an întreg și am avut clar senzația că se înnoiește cu adevărat ceva în mine și în lume. Ca pe o naștere, așa percepem, uneori, entuziasmul colectiv, acea risipă de urări, toate optimiste, toate excesive, care dau o generală stare de bine. Îmi amintesc că în anul 2019, la trecerea dintre ani, i-am urat poetului Emil Brumaru să aibă parte de un an nou de excepție, mi-a mulțumit la mesaj, iar peste câteva zile a murit. Toate urările mele de bine și cuvintele lui de mulțumire au părut a avea ceva mincinos în ele, au sunat fals la recitare, au relevat o totală lipsă de înțelegere a posturii noastre de trecători grăbiți, chiar întâmplători, prin lumea asta. Nașterea este o trecere prin oglindă, dintr-o lume în alta. Ca în *Alice în Țara Minunilor*, cartea care deconspiră ceva din această tulburătoare translație. Moartea ar trebui să fie o trecere prin aceeași oglindă, înapoi. Ar fi foarte simplu așa. Ei, bine, între timp, oglinda s-a mai aburit, apar umbre, apar pete, apar zgârieturi, apar siluete simbolice care ne provoacă la tot felul de interpretări. Dar, în esență, totul este extrem de simplu, viața trebuie trăită, nu trebuie analizată. Analiza vieții este sursa, este baza angoasei.

— De-a lungul timpului, în dialogurile tale, am regăsit mai multe tentative de autoportretizare, de la o etapă la alta. Dacă te privești în oglindă acum, te rog, spune-mi ce vezi?

— Văd pe cineva pe care am vrut toată viața să îl cunosc, o imagine puternic versatilă. Recunosc, nu am reușit decât de puține ori să înțeleg câte ceva din ce a făcut, din ce a vrut să facă. Pentru a-l cunoaște, am scris niște cărți, câteva mii, zeci de mii de pagini, dar cu cât am scris mai mult, cu atât l-am văzut tot mai de departe, de parcă foile acestea s-ar fi adunat ca un zid de hârtie între noi doi. Am rupt, mai apoi, mii și mii de pagini, ca să scurtez drumul, să îl văd mai de aproape, dar nici așa nu am înțeles mai multe, ceva inconsistent mi-a rămas în palme, între pleoape, în minte. Nu am putut să fug din realitate, nu am putut să fug de istoria care mi s-a oferit, de istoria oficială, dar am putut să disimulez. Scrisul este acest act de disimulare, de păcălire a asperităților vieții, de îmbogățire a sensurilor. Deși, de cele mai multe ori, scrisul duce la confuzionarea lucrurilor simple, la ascunderea lor. Căutarea este, de cele mai multe ori, o rătăcire. Trăim într-o lume politizată la maximum. E politică tot ce trăim, tot ce vedem, tot ce consumăm. Mă suspectez și pe mine, adesea, că și scrisul îmi este un reflex politic. Chiar atunci când scriu poezie, scriu de parcă mă apăr de acest front politic care ne amenință din toate părțile. Ca să mă apăr de această agresiune, văzută sau nevăzută, trebuie, din când în când, să afirm câteva principii de bază, pe care le citesc în chipul celui din oglindă. Că sunt european și mă mândresc cu asta. Că detest extremismele de orice fel. Că iubesc România și limba română ca o predestinare. Că îmi iubesc libertatea mea și încerc să o respect pe a celui din preajmă. Deși libertatea are și ea o mulțime de fațete, este foarte greu de gestionat. Îmi amintesc un vers dintr-un poem scris de un poet sud-american, tradus de Dinu Flămând, înainte de 1989, poem apărut în revista *Amfiteatru*, care m-a obsadat prin vreme: „Libertate este atunci când uiți numele tiranului”. Or, înainte de 1989, nu puteai să uiți numele tiranului; el era peste tot, pătrunsese în intimitatea fiecăruia, voia să se insinueze în sânge, în ADN, în supă, în ceai, în pat, în somn. Tiranul devenise un baubau cu care o mulțime de instituții te speriau, te puneau la colț,

te constrângeau, te izolau. După 1989, numele tiranului a devenit unul ascuns, dar asta nu înseamnă că a dispărut. Tiranul a căpătat atât de multe fețe, încât doi oameni nu pot să se pună de acord care este numele adevărat al acestuia. De aici, a erupt o stare de conflict continuu în lumea noastră, fiecare simte prezența unui tiran, dar nu știe unde este, nu știe ce nume are, nu știe cum arată. E o dramă asta, dar, în același timp, demonstrează că omul lumii noastre nu poate trăi în afara unei tiranii, că nu poate să își închipuie o lume fără tiran, tirani. Mai mult, s-a ajuns la conceptualizarea „finței” și a numelui acestuia, unul susține că numele tiranului este globalizarea, altul susține că numele aceluiasi este vreo ideologie, altul susține că este transformarea globului pământesc într-un imens mall, alții îl acuză chiar pe Dumnezeu că a devenit tiran, tiranic. Nu mai comentez asta, poate o vom face și cu altă ocazie.

Dar dacă închid ochii și mă uit, din nou, în aceeași oglindă, nu văd decât un tip corpulent, prea corpulent, ușor obosit, împăcat oarecum cu toate vârstele sale. Același individ este gata să încheie păci și cu viitorul său, care nu mai este unul îndepărtat. Viitorul este un orizont spre care ai plecat cândva, iar cu fiecare zi ești, firește, tot mai aproape de el. La un moment dat chiar, viitorul se oprește și te așteaptă.

— *Care este prima ta amintire din copilărie? Cum ai interpretat-o în timp? Te-a marcat?*

— Fratele meu tocmai a dispărut în fântână. Sunt singur într-o livadă plină cu meri înfloriți. Nu știu ce trebuie să fac. Să plâng? Îmi dau seama că e inutil. Nu știu nimic despre moarte, deși îi intuiesc esența, e o absență. Încep să mă joc cu un mușuroi de furnici, le dirijez să intre din nou în cuibul lor. Nu vor. Apoi fratele meu iese din fântână. Nu mă miră acest lucru, moartea capătă o dimensiune nouă, poți să o vizitezi, să o revizitezi, să te întorci. Abia atunci, când l-am văzut pe fratele meu că ieșea din fântână, ținându-se de pietre, am

început să plâng. Acest joc, de a cobori în fântână, era un fel de ruletă rusească, ceva extrem de periculos, nu îi înțelegeam rostul. Fratele meu punea pariuri, cobora ținându-se de pietre, aproximativ zece metri, își înmuia un picior în apă, făcând astfel proba că ajunsese la luciul apei. Era un fel de alpinism, însă mult mai periculos, illogic, inconștient. Cred că asta este prima mea amintire, o spaimă înțeleasă sau doar intuită. De altfel, cred că pentru oricare om, prima amintire este o spaimă, o frică. O spun pentru eventualii cititori: vizitați-vă memoria, veți vedea că așa stau lucrurile. La tine nu e la fel?

— *Cum îți poți caracteriza copilăria? Ți-ai trăit propria copilărie în preajma locurilor unde s-a născut și a copilărit cel care a trăit „copilăria copilului universal”, e vorba de Ion Creangă...! Poți să-ți compari copilăria cu cea a lui Ion Creangă?*

— Eu nu cred că am avut copilărie. Da, *copilărie* în sensul unei totale lipse de griji, o stare adamică, de rai, de netulburare...! Nu, nu am avut parte de așa ceva. Copiilor din vremea mea nu li se dădea, la naștere, dreptul la copilărie, așa cum îl înțelegem azi. Se nășteau vinovați și triști. Vinovăția nu era, neapărat, a lor, era o vinovăție generală care li se transfera genealogic. E posibil ca de asta să fi fost nevoie de prunci pe vremea aceea, ca să aibă cine să preia vinovăția familiei, a societății. Tatăl meu era vinovat că o cunoscuse pe mama mea. Mama mea era vinovată că îl cunoscuse pe tatăl meu. Și amândoi erau vinovați că se născuseră și trăiseră în niște vremuri pe care era mai bine să le fi evitat. Întâi, a fost al Doilea Război Mondial. A venit, apoi, perioada instaurării comunismului în România, care a reprezentat o dramă istorică greu de cuantificat azi, la cât am pierdut, la cât a modificat din parcursul istoric al unui neam. A urmat, apoi, deposedarea de orice bunuri văzute și nevăzute, prin faptul că românilor le-au fost luate mai toate bunurile materiale care au trecut într-un fel de „bun al întregului popor”. Este vorba despre celebra „colectivizare”, care a modificat structura satului românesc și profilul țaranului român,

adică societatea românească. Mai grav este că s-a recurs și la depozitarea de propria conștiință. Oamenilor li s-au confiscat conștiințele. E greu de explicat azi ce anume s-a întâmplat, cât de profundă a fost modificarea. Oamenilor deștepți li s-a luat dreptul de a fi deștepți, oamenilor întreprinzători li s-a luat dreptul de a fi întreprinzători și chiar oamenilor harnici li s-a luat dreptul de a fi harnici. Oamenilor cinști li s-a luat cinstea, oamenilor credincioși li s-a luat credința, oamenilor curați sufletește li s-a murdărit sufletul. Lumea noastră românească a fost dată pe mâna lichelelor, a puturoșilor, a frustrațiilor, a canaliilor. Comunismul a fost o revanșă a mediocrității și a prostiei împotriva lumii normale, aflate în plin proces de evoluție. Cum să trăiești „copilăria copilului universal” când părinții tăi erau hăituiți de activistul de partid, de securistul infiltrat în comunitate, de trogloditul ajuns într-o înaltă funcție de partid? Nu, nu-mi pot compara copilăria cu cea a lui Ion Creangă. Deși am furat și eu cireșe, deși m-am scaldat și eu în apa Ozanei, deși mi-am făcut și eu culcuș de vară în cânepa familiei...! Trecuse copilăria, de altfel, când am aflat ce vecin uriaș se născuse în același perimetru. E de la sine înțeles, în același timp, că orice copilărie are și o anume inconștientă, o anume inocență. Copiii nu își pun întrebări, ei sunt un răspuns al vieții, dintotdeauna, la chestiunea fundamentală care ține de evoluția vieții, indiferent de situații, de conjuncturi. Viața continuă, de exemplu, și în Coreea de Nord, deși pare greu de crezut. Viața continuă și pe bancizele de la Polul Nord, deși pare greu de înțeles.

— *Poți să transformi într-o scurtă poveste atmosfera din perioada în care a fost „comunistă” viața în satul Topolița (județul Neamț) în care te-ai născut? Atunci, când s-au creat acele CAP-uri despre care mi-ai mai vorbit...?! Pare a fi un subiect imposibil de ratat de prozatori.*

— Să încerc...! Treceau din casă în casă echipaje de la primărie, de la partid și rechiziționau, pentru binele societății, toate bunurile pe care le găseau: animale de muncă, căruțe, pământ agricol, unelte.

După ce scotoceau prin toate ungherele, prin toate cotloanele, la sfârșit, cei ai casei trebuiau să depună într-un coș mare, care se găsea într-o mașină neagră, a inspectorilor, toate zâmbetele. Da, erau rechiziționate și zâmbetele. La început, unii au mai protestat: „Dar de ce și zâmbetele?”, întrebau ei. E nevoie de energia zâmbetelor pentru a proiecta pe cerul albastru al patriei imaginea viitorului, care trebuie să fie vesel, lipsit de griji. Că nu mai aveau animale de muncă, mai înțelegeau oamenii, munceau ei mai mult, în locul vitelor, în locul cailor. Că nu mai aveau terenul agricol, pe care să își însămânțeze boabele de grâu, de porumb, iarăși înțelegeau. Puteau să întindă mâna pe ici-colo, să completeze ce au pierdut. Dar fără zâmbete cum să trăiască? Se speriau unul de altul când se vedeau pe ulițele satului fără zâmbete. Deveniseră urâți, urâți. Cei care le rechiziționaseră zâmbetele, indivizii de la primărie și de la partid, în loc să le folosească pentru a proiecta pe cerul patriei imaginea viitorului, și le însușiseră ei pe cele mai frumoase și le arătau ostentativ. Când treceau prin comunitate, sătenii strigau: „Dar acela era zâmbetul meu, de ce ți l-ai însușit? Sau: Acela era zâmbetul bunicului meu, să-i fie țărâna ușoară!”. Sau: „Vezi că ai tras prea tare de zâmbetul ăla al meu și l-ai transformat în rânjet!”. Au fost și dintre cei care și-au însușit și câte trei, patru zâmbete, pe care le foloseau la diferite ocazii...! Un zâmbet pentru adunările publice, un altul pentru intimitate, altul pentru relația cu șefii lor, altul, disprețuitor, pentru sfidarea celor pe care îi jefuiseră de zâmbete și de pământ și de vite. Ce a urmat? Fără zâmbete, triști, oamenii s-au adunat în centrul comunității și au pus de o revoluție. Numai că acei care le răpiseră zâmbetele au aflat de situație și s-au refugiat în alte țări, luând cu ei și toate bunurile pe care și le însușiseră în numele patriei, al unui viitor mai bun. Au făcut revoluție oamenii, dar nu toți au reușit să facă rost și de zâmbete. Să mai continui?

